

Odakle početi?

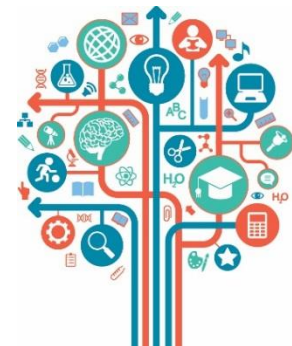
- 1. Potreba za znanjem;**
- 2. Viđenje samog sebe;**
- 3. Uloga prethodnih iskustava;**
- 4. Usmjerenost prema učenju;**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Kvalitet – kao svojstvo

- **Praćenje i procenjivanje postignuća polaznika, ispitivanje efikasnosti i efektivnosti obrazovnog procesa,**
- **Priznavanje prethodnog učenja,**
- **Akreditacija programa obrazovanja,**
- **Sertifikacija nastavnika, trenera i instruktora koji realizuju obrazovni rad sa odraslima,**
- **Licenciranje organizacija koje se bave obrazovanjem i obučavanjem odraslih polaznika**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Kvalitet–kao faktor analize

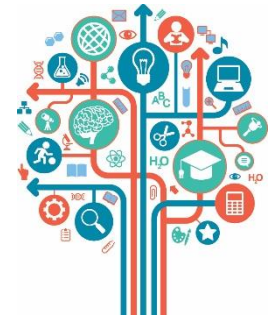
- **Ispitivanje obrazovnih potreba**
- **Proučavanje mogućnosti učenja i razvoja odraslih**
- **Planiranje obrazovnih aktivnosti**
- **Programiranje obrazovnih sadržaja**
- **Savjetodavni rad sa odraslima sa ciljem pružanja podrške njihovom cjeloživotnom karijernom razvoju**
- **Izrada materijala za učenje**
- **Dizajniranje obrazovnog procesa**
- **Rukovođenje organizacijama koje se bave obrazovanjem odraslih**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Indikatori i standardi kvaliteta

- **Kvalitet = proces**
- **Ključni elementi procesa su standardi (kriterijumi) i indikatori (pokazatelji).**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Standard ISO 29990:2010 – standard za podršku učenja u neformalnom obrazovanju

Standard je namenjen pružiocima usluga učenja (provajderima) neformalnog obrazovanja i obuka.

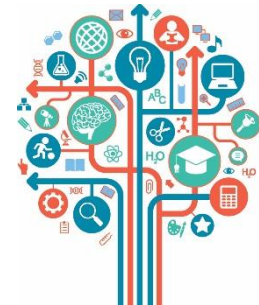
Ciljevi donošenja Standarda:

- ✓ **„...obezbjeđivanje opšteg modela kvaliteta profesionalne prakse i učinka“ u oblasti neformalnog obrazovanja,**
- ✓ **„...kreiranje zajedničkih preporuka za pružaoce usluga za učenje (learning service providers – LSPs) i njihove polaznike u procesima dizajniranja, razvijanja i pružanja neformalnog obrazovanja, obuke i razvoja“**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Standard ISO 29990:2010 usmjeren je na kvalitet usluga za učenje. Zahtjevi upravljanja kvalitetom usmjereni su procesno (poučavanje i učenje) i kao takvi su dinamični i lakše se kontinuirano unapređuje kvalitet.

Licenciranje ustanova obrazovanja odraslih – standardi se odnose na svojstva elemenata licenciranja, kao takvi su porilično statični – sami po sebi predstavljaju ispunjenost standarda – ne daju prostora za kontinuirano unapređenje kvaliteta.

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Indikatori kvaliteta u obrazovanju odraslih

Indikatori kvaliteta su neophodan instrument za:

- **praćenje i ocjenu stanja;**
- **formulisanje pravaca razvoja;**

Osnovni cilj donošenja indikatora:

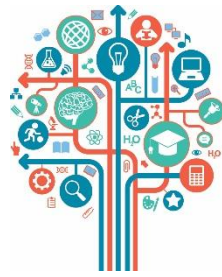
- **Izbjegavanje subjektivnosti – donošenje objektivnih zaključaka o kvalitetu i na osnovu njih priprema plan rada za naredni period;**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Odabir relevantnih indikatora kvaliteta

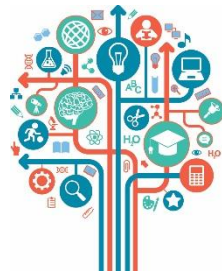
- 1. Koja je svrha indikatora?**
- 2. Kako i u okviru kog procesa se odabiraju indikatori kvaliteta?**
- 3. Kako ocijeniti reprezentativnost i validnost indikatora?**
- 4. Kako osigurati pouzdanost indikatora**
- 5. ...**
- 6. ...**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Odabir SKUPA indikatora kvaliteta - nekoliko ključnih pitanja -

- 1. Koje indikatore uključiti?**
- 2. Kako odrediti značaj svakog pojedinačnog indikatora?**
- 3. Koji je minimalan (neophodan) broj indikatora, a koji je poželjan (optimalan) broj indikatora?**
- 4. Koliko indikatori koji se koriste u obrazovanju odraslih treba da budu međunarodno uporedivi?**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Definisanje indikatora

- o čemu treba voditi računa? -

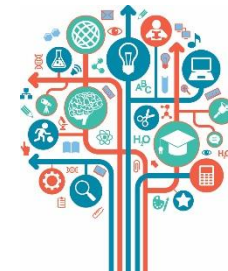

- **Dati preciznu definiciju i opis indikatora**
- **Navesti svrhu i cilj indikatora**
- **Navesti izvore podataka ili instrumente koji će se koristiti**
- **Navesti način primjene indikatora**
- **Sagledati mogućnost primjene indikatora u praksi (dostupnost podataka, mogućnost prikupljanja činjenica)**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Evropske smjernice za osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i osposobljavanju

<http://www.eqavet.eu/qa/tns/building-your-system/planning/indicators.aspx>

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

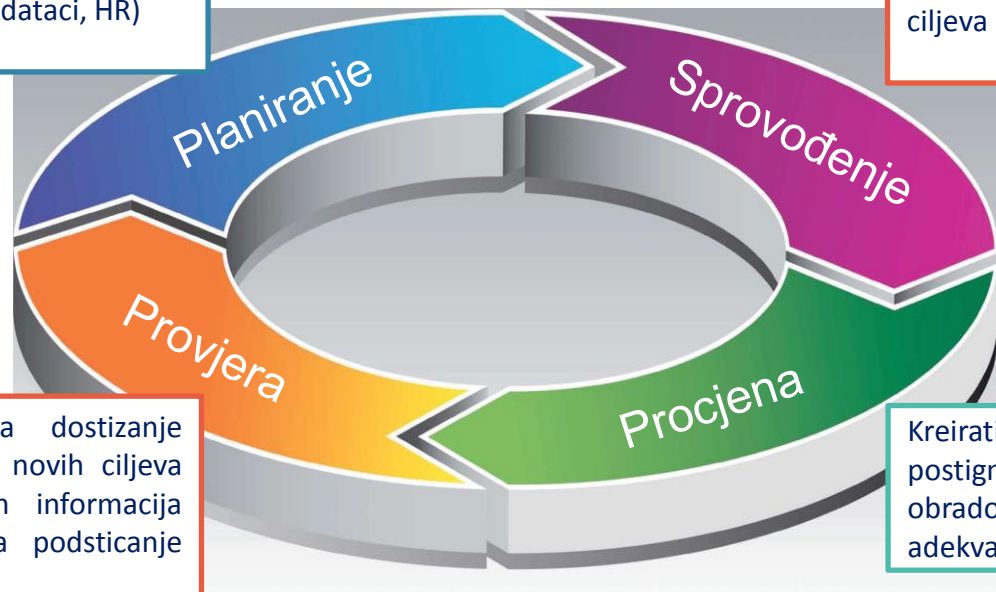

Evropski referentni okvir za osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i osposobljavanju

Definisati jasne i realne ciljeve (politike, procedure, zadatci, HR)

Utvrđiti procedure za dostizanje ciljeva

Razviti procedure za dostizanje postavljenih ishoda ili novih ciljeva (na osnovu povratnih informacija razvijati procedure za podsticanje novih promjena)

Kreirati mehanizme evaluacije postignuća i ishoda prikupljanjem i obradom podataka, u cilju donošenja adekvatnih procjena

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Europski referentni okvir za osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i osposobljavanju (EQARF)

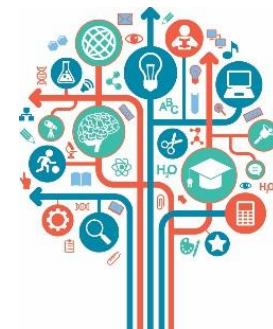

6. Indikator - Korišćenje stečenih vještina na radnom mjestu
7. Indikator - Stopa nezaposlenosti Indikator
8. Zastupljenost ranjivih grupa
9. Indikator - Mehanizmi za identifikovanje potreba za obukom na tržištu rada
10. Indikator - Šeme koje se koriste za promovisanje boljeg pristupa stručnom obrazovanju

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

IZVJEŠTAJ KOMISIJE EVROPSKOM PARLAMENTU I SAVJETU

O sprovođenju Preporuke Evropskog parlamenta i Savjeta iz 2009. godine Evropskog referentnog okvira za osiguranje kvaliteta u stručnom obrazovanju i osposobljavanju

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Osiguranje kvaliteta na nacionalnom nivou

Primjer iz Crne Gore

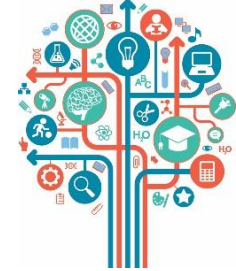

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Zakonski osnov za obezbjeđivanje i unaprjeđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u VETu

- Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju -

- **Obezbjeđivanje i unaprjeđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada obavlja ustanova (samoevaluacija) svake godine po pojedinim oblastima, a svake dvije godine u cjelini.**
- **Obezbjeđivanje i unaprjeđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanova, najmanje svake četiri godine, obavlja Centar za stručno obrazovanje i Zavod za školstvo (evaluacija).**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Eksterno utvrđivanje i obezbjeđivanje kvaliteta u VETu - Opšti zakon o obrazovanju i vaspitanju -

Sadržaj, oblik i način utvrđivanja kvaliteta uređen je *Pravilnikom o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama* .

Eksterno utvrđivanje i obezbjeđivanje kvaliteta vrši se na osnovu Metodologije - Obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama

Utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada vrši se u oblasti:

- **postignuća znanja i vještina učenika i polaznika obrazovanja (prema obrazovnim standardima znanja**
- **kvaliteta nastave i učenja**
- **etosa ustanove**
- **upravljanja i rukovođenja ustanovom, organizacije i izvođenja obrazovno-vaspitnog rada;**
- **podrške koju ustanova pruža učenicima/polaznicima;**
- **kadrovskih, materijalno-tehničkih i bezbjednosnih uslova rada ustanove;**
- **saradnje sa roditeljima, drugim ustanovama i lokalnom sredinom i socijalnim partnerima;**
- **drugih sadržaja značajnih za utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovi.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama - Interno utvrđivanje kvaliteta -

Interno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove obavljaju stručni i drugi organi i subjekti ustanove u skladu sa statutom i godišnjim planom rada.

Ustanova sačinjava izvještaj o interno utvrđenom kvalitetu obrazovno-vaspitnog rada jednom u dvije godine.

Izvještaj ustanova dostavlja Zavodu za školstvo i Centru za stručno obrazovanje.

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Pravilnik o sadržaju, obliku i načinu utvrđivanja kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama - Eksterno utvrđivanje kvaliteta -

Eksterno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovi može biti redovno i vanredno.

Redovno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove obavlja se najmanje jednom u četiri godine.

Vanredno utvrđivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove obavlja se po potrebi i na obrazloženi zahtjev savjeta roditelja čiju opravdanost ocjenjuje Zavod, odnosno na zahtjev organa državne uprave nadležnog za poslove prosvjete.

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Metodologija

Obezbjeđivanje i unapređivanje kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada u ustanovama stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih

- **Uvažavanje procesa i oraganizacije ustanova**
- **Uvažavanje evropskih kriterijuma kvaliteta**
- **Podrška i promocija unapređivanja kvaliteta stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih**
- **Izvještavanje na nivou škole/ustanove i programa**
- **Izrada jasnih i preciznih izvještaja koji zainteresovanim stranama i nosiocima politike pružaju realnu sliku o ustanovi/organizatoru itd.**
- **Realizacija eksterne evaluacije u interesu učenika/polaznika, nastavnika, poslodavaca i društva u cjelini**
- **Podsticanje kvaliteta obrazovanja i obuke i jednakih mogućnosti za sve učenike/polaznike**
- **Transparentnost**
- **Uvažavanje specifičnosti škole/ustanove**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Ključne oblasti eksterne evaluacije u VETu

Oblasti utvrđivanja kvaliteta definisane podzakonskim aktom:

- 1. Upravljanje i organizacija**
- 2. Nastava/učenje i obuka – izvođenje VET programa**
- 3. Postignuća učenika/polaznika stručnog obrazovanja**
- 4. Saradnja koja omogućava da se odgovori na potrebe partnera u stručnom obrazovanju**
- 5. Usklađenost rada sa zakonskim propisima**
- 6. Kvalitet nastavnika, trenera i saradnika (drugog osoblja)**
- 7. Upravljanje kvalitetom**
- 8. Materijalni resursi**
- 9. Vođenje dokumentacije i procedure**
- 10. Provjera kompetencija**

- Izbor ključnih oblasti i indikatora za procjenu kvaliteta organizatora obrazovanja odraslih vrši se u skladu sa specifičnostima ustanove.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Oblasti obaveznog kvaliteta u VETu

Ustanova treba posebnu pažnju da posveti sljedećim oblastima kvaliteta:

- 1. Rukovođenje i organizacija**
- 2. Nastava/učenje i obuka – izvođenje VET programa**
- 3. Postignuća učenika/polaznika stručnog obrazovanja**
- 4. Potrebe socijalnih partnera**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Procjenjivanje - skala procjene

Ocjene indikatora ključnih oblasti kvaliteta su:

- **Izvrstan**
- **Uspješan u ključnim segmentima**
- **Zadovoljava**
- **Potrebna podrška**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Indikatori eksterne evaluacije

- **Eksterno utvrđivanje kvaliteta bazira se na kvantitativnim i kvalitativnim indikatorima kako bi se njihovom kombinacijom odredio napredak i procijenila ustanova.**

Podaci za kvantitativne indikatore se uzimaju iz:

- ✓ **zvanične školske dokumentacije / dokumentacije ustanove za o.o.**
- ✓ **prijava učenika/polaznika ili informacija dostavljenih ministarstvu, CSOu, ZZŠu ili drugim institucijama**
- ✓ **Ostali pokazatelji kvaliteta se utvrđuju rezultatom anketa, na osnovu intervjuja, izjava itd**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

Kvalitativni indikatori

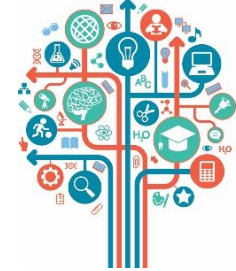
- **Kvalitativni indikatori su definisani tako da omogućće redovnu, sistematsku i objektivnu procjenu u pogledu promjene „vrijednosti” ili statusa indikatora kako bi se olakšale procjene onoga što se nalazi unutar ili izvan ustanove.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

1. Upravljanje i organizacija

- **Uprava ustanove promoviše plansko unapređenje kvaliteta kroz proces interne evaluacije.**
- **Uprava ustanove sprovodi aktivnosti na promovisanju i razvoju etosa.**
- **Uprava ustanove obezbeđuje da su svi nastavnici, treneri, zaposleni, i partneri na odgovarajući način uključeni u konitnuirano unapređivanje implementacije programa i različitih oblika podrške.**
- **Rukovodstvo ustanove podstiče i koordinira aktivnosti upravnih i stručnih organa koji doprinose planiranju i realizaciji aktivnosti.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

2. Nastava/učenje i obuka - izvođenje VET programa

- **Realizacija VET programa se odvija efektivno i efikasno (praksa i teorija).**
- **Nastavna sredstva (materijali), oprema, udžbenici, elektronski materijali se koriste u nastavi i obuci u skladu sa zahtjevima programa.**
- **Učenici/polaznici se usmjeravaju i dobijaju podršku koja je usklađena specifičnim potrebama pojedinca.**
- **Učenici su zadovoljni sa realizacijom i podrškom koju dobijaju pri postizanju ishoda i ciljeva obrazovanja i obuke.**
- **Nastavnici i treneri realizuju obrazovanje i obuku na način da učenici/polaznici dostignu vještine predviđene programom.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

3. Postignuća učenika/polaznika

- **Postignuća učenika se kontinuirano prate.**
- **Učenici/polaznici se podstiču i učestvuju u nadmetanjima.**
- **Vannastavne aktivnosti se planiraju i organizuju, a učenici/polaznici su podsticani da u njima učestvuju.**
- **Rezultati učenika na provjerama znanja.**
- **Procenat učenika/polaznika koji napuste školu.**
- **Procenat učenika/polaznika koji završavaju program u okviru redovnog trajanja.**
- **Postignuća učenika/polaznika sa posebnim obrazovnim potrebama se kontinuirano prate i evidentiraju.**
- **Obrazovanje, obuka i postignuća vanrednih učenika se kontinuirano prate.**

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

4. Odgovor na potrebe partnera u stručnom obrazovanju

- **Socijalni partneri i druge zainteresovane strane blagovremeno imaju pristup relevantnim informacijama.**
- **Socijalni partneri se motivišu i učestvuju u planiranju, organizaciji i realizaciji obrazovanja i obuke.**
- **Socijalni partneri su zadovoljni znanjem, vještinama i kompetencijama kojima su učenici ovladali u toku obrazovanja i obuke.**
- **Ustanova sprovodi procedure i politike upisa i uzima strateške lokalne smjernice u obzir.**
- **Učenici/polaznici koji su dobili diplomu/sertifikat se prate i bilježe se podaci o njima (destinacije učenika).**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

5. Usklađenost sa zakonskim propisima

- Škola posjeduje dozvole, ateste i sertifikate za objekat, bezbjednost, sigurnost, sanitarne mjere zaštite itd.
- Ustanova vodi pedagošku/andragošku i drugu dokumentaciju u skladu sa propisima.
- Škola je licencirana i akreditovana od strane autorizovanih organizacija (Loyd, HACCP i dr.).
- Ugovori sa zaposlenima i partnerima su sklopljeni, odobreni i čuvaju se na propisan način.
- Učenici/polaznici su bezbjedni u ustanovi, kod socijalnih partnera i u drugim prostorima u kojima uče.

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

6. Kvalitet nastavnika, trenera i saradnika (drugog osoblja)

- Učenici su zadovoljni podrškom i povratnom informacijom od nastavnika/trenera i uprave ustanove.
- Nastavni materijal koji nastavnici i treneri pripremaju je usklađen sa ciljevima programa.
- Kvalitet rada nastavnika/trenera i drugog osoblja se redovno prati i procjenjuje.
- Nastavnici i treneri redovno pohađaju organizovane obuke.
- Nastavnici, treneri i saradnici dodatno se usavršavaju na sopstvenu inicijativu.
- Nastavnici, treneri i stručni saradnici posjeduju odgovarajuće kvalifikacije.

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

7. Upravljanje kvalitetom

- **Postoje procedure za sistematsko usklađivanje nastave i obuke sa ciljem kontinuiranog unapređivanja realizacije programa.**
- **Kvalitet realizacije stručnog obrazovanja i obuke je u skladu sa programom (standardima).**
- **Mjere unapređenja se kontinuirano i sistematski primjenjuju.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

8. Materijalni resursi

- **Prostorno-tehnički uslovi su u skladu sa zahtjevima programa**
- **Prostorno-tehnički uslovi omogućavaju učenicima/polaznicima da postignu postavljene ishode učenja na efektivan i efikasan način**
- **Prostor za obrazovanje i obuku je prilagođen učenicima/polaznicima sa posebnim obrazovnim potrebama**
- **U ustanovi se koristi odgovarajuća tehnologija kao podrška procesu učenja**
- **Optimizirana je upotreba opreme**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

9. Dokumentacija i procedure

- **Koristi se odgovarajuća dokumentacija i ona je dostupna shodno odredbama Zakona o informisanju**
- **Podaci koji se odnose na postignuća učenika/polaznika se propisno evidentiraju.**
- **Arhiva se propisno uređuje i čuva.**
- **Poslovna komunikacija u ustanovi je u skladu sa etičkim kodeksom.**
- **Razvijene su procedure za upravljanje određenim aktivnostima u školi/ustanovi za obrazovanje odraslih.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

10. Provjera kompetencija

- **Učenici/polaznici na vrijeme dobijaju (blagovremeno) tačne informacije o ispitivanjima i rezultatima.**
- **Provjera kompetencija se temelji na ishodima učenja programa.**
- **Postoje procedure koje osiguravaju da se različite provjere sprovede na kvalitetan način.**
- **Postoje procedure da se različite provjere vještina učenika/polaznika vrše na različite načine.**
- **Organizacija i realizacija provjera odgovara zahtjevima koji su propisani od strane nadležnih institucija.**

With the support of the Erasmus+
Programme of the European Union

